

Marian Rusecki

„Tu jest locus theologicus!”

Biblioteka Teologii Fundamentalnej 4, 9-11

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Tu jest locus theologicus!”

Te słowa wypowiedział kardynał Stanisław Nagy podczas mszy świętej w Karmelu w trakcie IV Zjazdu Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce, który obradował we wrześniu 2008 roku w Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu na temat *Perspektywy teologii fundamentalnej po Auschwitz*. Słowa księdza kardynała mogą być myślą przewodnią tej wyjątkowej książki. Jej wyjątkowość bierze się z kilku powodów.

Po pierwsze, w wielkim dyskursie teologicznym po Auschwitz brakuje wyraźnego głosu teologii polskiej, zwłaszcza fundamentalnej, na co zwrócił uwagę kardynał Nagy, i do czego zachęcał papież Benedykt XVI w czasie pobytu w byłym obozie Auschwitz-Birkenau w 2006 roku, gdy mówił: „Gdzie był Bóg w tamtych dniach? Dlaczego milczał? Jak mógł pozwolić na tak wielkie zniszczenie, na ten tryumf zła? [...] Skoro ten naród, przez sam fakt swojego istnienia stanowi świadectwo Boga, który przemówił do człowieka i wziął go pod swoją opiekę, to trzeba było, aby Bóg umarł, a cała władza spoczęła w rękach ludzi – w rękach tych, którzy uważali się za mocnych i chcieli zawładnąć światem. Wyniszczając Izrael, dokonując Szoah, chcieli w rzeczywistości wyrwać korzenie wiary chrześcijańskiej”¹. Trzeba powiedzieć, że polska fundamentalistyka w ostatnich latach przygotowywała się do podjęcia wyzwania, jakim było i jest Auschwitz, poprzez naukową refleksję o krzyżu, cierpieniu, nadziei oraz próby odpowiedzi na egzystencjalne pytania współczesnego człowieka.

---

¹ *Bóg i Auschwitz. O Edycie Stein, wizycie papieża Benedykta XVI i Bogu w mrokach dziejów*, pod red. M. Deselaersa, L. Łysienia, J. Nowaka, Kraków 2007, s. 106n (Biblioteka Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu, 4).

Po drugie, zachęta do zgłębienia tego wyjątkowego *locus theologicus* płynie od Jana Pawła II, który podczas swojej pierwszej pielgrzymki do Polski w 1979 roku, odwiedzając Auschwitz powiedział: „Wiadomo, że nieraz tutaj bywałem... bardzo wiele razy! Wiele razy schodziłem do celi śmierci Maksymiliana Kolbe, wiele razy klękałem pod murem zagłady i przechodziłem wśród rozwalonych krematoriów Brzezinki. Nie mogłem tutaj nie przybyć jako papież. [...] Przybywam, ażeby razem z wami, bez względu na to, jaka jest wasza wiara, jeszcze raz popatrzeć w oczy sprawie człowieka. [...] Chrystus chce, abym stawszy się następcą Piotra świadczył przed całym światem o tym, co jest wielkością człowieka naszych czasów – i co jest jego nędzą. Co jest jego klęską i co jest jego zwycięstwem”². Integralną częścią wyjątkowego zjazdu była Droga Krzyżowa w Birkenau oraz modlitwa i milczenie, w której uczestniczyli także reprezentanci narodu żydowskiego i niemieckiego: rabin dr Alon Goshen-Gottstein, dyrektor Elijah Interfaith Institute w Jerozolimie i prof. Gregor Maria Hoff, wykładowca na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Salzburgu – uczestnicy obrad.

Po trzecie, to właśnie ich obecność, oprócz wcześniej wspomnianych powodów, uczyniła zjazd polskich teologów fundamentalnych wyjątkowym. Ponieważ teologia jest o tyle dojrzała, o ile zdolna jest do dialogu i wsłuchania się w głos innych – przede wszystkim w Objawienie Boże, dlatego zależało nam na żywym dialogu prowadzonym na dwóch płaszczyznach: żydowsko-chrześcijańskiej i żydowsko-polsko-niemieckiej, by przysłużył się on lepszemu wzajemnemu zrozumieniu i pojednaniu.

Na zawartość tej książki składa się kilka tekstów. Pierwszą ich grupę stanowią referaty wygłoszone w czasie zjazdu. Ks. dr Manfred Deselaers z Centrum Dialogu i Modlitwy omówił wpływ różnych doświadczeń historycznych i kontekstów religijnych na kształt teologii po Auschwitz. Rabin dr Alon Goshen-Gottstein scharakteryzował żydowską perspektywę teologiczną po Auschwitz, zaś prof. Gregor Maria Hoff – perspektywę niemiecką. Ks. prof. Henryk Seweryniak z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przedstawił główne rysy polskiej

² Jan Paweł II w Polsce 1979, 1983, 1987. *Przemówienia i homilie*, Warszawa 1989, s. 197n.

myśli religijnej i teologii po Auschwitz. Drugą grupę stanowią artykuły autorstwa uczestników zjazdu: pani dr Elżbiety Kotkowskiej, ks. dra Krzysztofa Kauchy oraz ks. dra Wojciecha Szukalskiego.

W imieniu Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce serdecznie dziękuję autorom zamieszczonych w tej książce refleksji. Dziękuję organizacji RENOVABIS oraz Urzędowi do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, które współfinansowały konferencję. Nade wszystko dziękuję księdzu dr. Manfredowi Deselaersowi z Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu za zorganizowanie wyjątkowego zjazdu i redakcję tej publikacji oraz za to, że już od długiego czasu owocnie czerpie z wyjątkowego *locus theologicus*, które znajduje się na polskiej ziemi.

ks. prof. dr hab. Marian Rusecki
przewodniczący Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce